

HOOGLEDE OUDE ROZEBEKESTRAAT

2017D9 NOTA Verslag van Resultaten Verdere verwerking

Jonathan JACOPS

Pieter LALOO

Project:

Hooglede - Oude Rozebekestraat.

Bekrachtigde archeologienota:

Hooglede – Akkerstraat, ID: 3293

Opdrachtgever:

*Gemeente Hooglede
Marktplaats 1
8830 Hooglede*

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jonathan JACOBS en Pieter LALOO

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUD

Inleiding	1
VERSLAG VAN RESULTATEN	2
1. Herhaling archeologienota	2
1.1 Beschrijvend gedeelte	2
1.2 Samenvatting archeologienota	4
1.3 Vraagstelling	6
1.4 Werkwijze en strategie	6
2. Assessment	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Houtskoolmeiler en bijkuilen	7
2.3 Datering en interpretatie	9
2.4 Assessment van vondsten	10
2.5 Assessment van stalen	10
2.6 Conservatie assessment	10
3. Synthese	11
Bibliografie	12
Bijlagen	13
1 Figurenlijst	13
2 Dateringsrapport	14
3 Stalenlijst	15
3 Fotolijst proefsleuven (2017D9)	15

Inleiding

De gemeente Hooglede plant de inrichting van een nieuwbouw op het speel- en recreatiedomein ter hoogte van de Oude Rozebekestraat en de Akkerstraat in de gemeente Hooglede (provincie West- Vlaanderen). Binnen het 19530 m² grote projectgebied zullen meerdere bodem versturende ingrepen plaatsvinden (> 1000 m²). Hierdoor werden de oppervlaktecriteria vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet, artikel 5.4.5, overschreden en diende een archeologienota te worden opgemaakt om aan de stedenbouwkundige vergunning toe te voegen.

In het kader van de opmaak van de archeologienota werd zowel een prospectie met als zonder ingreep in de bodem uitgevoerd. In het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota (ID: 3293) werd gesteld dat het projectgebied voldoende is onderzocht, maar het archeologisch ensemble verder diende uitgewerkt te worden.

Onderhavige tekst, het Verslag van Resultaten, omvat de resultaten van de radiokoolstofdateringen op de houtskoolrijke sporen. Het betreft één houtskoolmeiler en twee bijkuilen. Deze tekst vormt de basis voor het Programma van Maatregelen, waarin wordt geargumenteerd dat het plangebied voldoende is onderzocht.

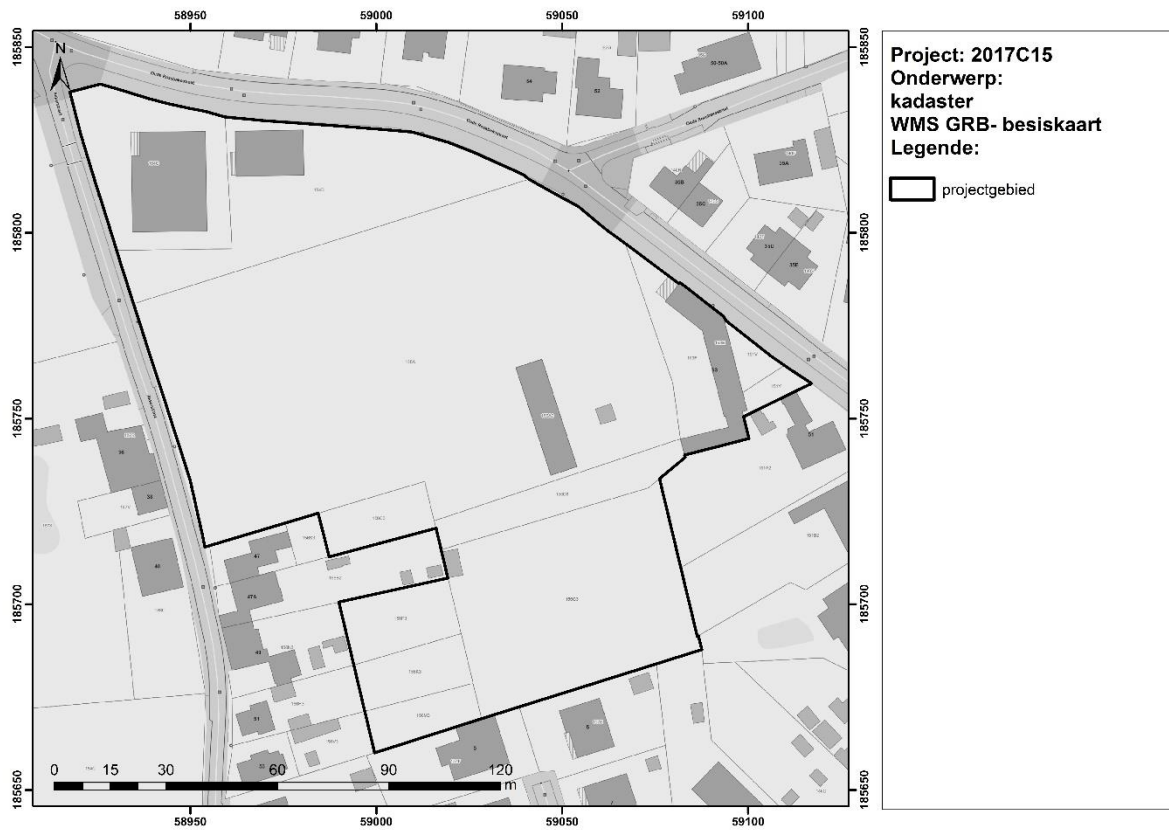
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Herhaling archeologienota

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Bekrachtigde archeologienota	ID: 3293 (Hooglede – Akkerstraat)										
Projectcode van het bureauonderzoek	2017C15										
Projectcode van het landschappelijk booronderzoek	2017C277										
Projectcode van het proefsleuvenonderzoek	2017D9										
Naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074										
Bounding box:	<table> <thead> <tr> <th>X_1</th><th>y_1</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>58917,443</td><td>185837,541</td></tr> <tr> <td>59079,577</td><td>185885,080</td></tr> <tr> <td>59135,153</td><td>185700,898</td></tr> <tr> <td>58973,248</td><td>185652,212</td></tr> </tbody> </table>	X_1	y_1	58917,443	185837,541	59079,577	185885,080	59135,153	185700,898	58973,248	185652,212
X_1	y_1										
58917,443	185837,541										
59079,577	185885,080										
59135,153	185700,898										
58973,248	185652,212										
Kadastrale gegevens	Afdeling Hooglede1, sectie D: 154C, 154D, 155A, 156A3, 153F, 153E, 151V, 151Y, 156D3, 156G3, 156M3, 156K3, 156P3 en 156C (fig. 1).										
Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek, proefsleuvenonderzoek, houtskoolmeilers										
Geraadpleegde specialisten	Koen Deforce (KBIN): selectie 14C- staal Mathieu Boudin (KIK): radiokoolstofdatering Willem Hantson (RADAR): regiospecialist										
Algemene situering (fig. 1-4).	Het projectgebied met een totale oppervlakte van ca. 19530 m² situeert zich in de zandleemstreek centraal in de provincie West - Vlaanderen. Meer specifiek in de gemeente Hooglede aan de Oude Rozebekestraat en de Akkerstraat. Op de meest recente orthofoto (2013- 2015) is het projectgebied zichtbaar als recreatiedomein waarop meerdere gebouwen aanwezig zijn (fig. 2). In het plangebied zijn geen zones aanwezig waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt op basis van het geoportaal (Agentschap Onroerend erfgoed).										

Figuur 1. Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt)

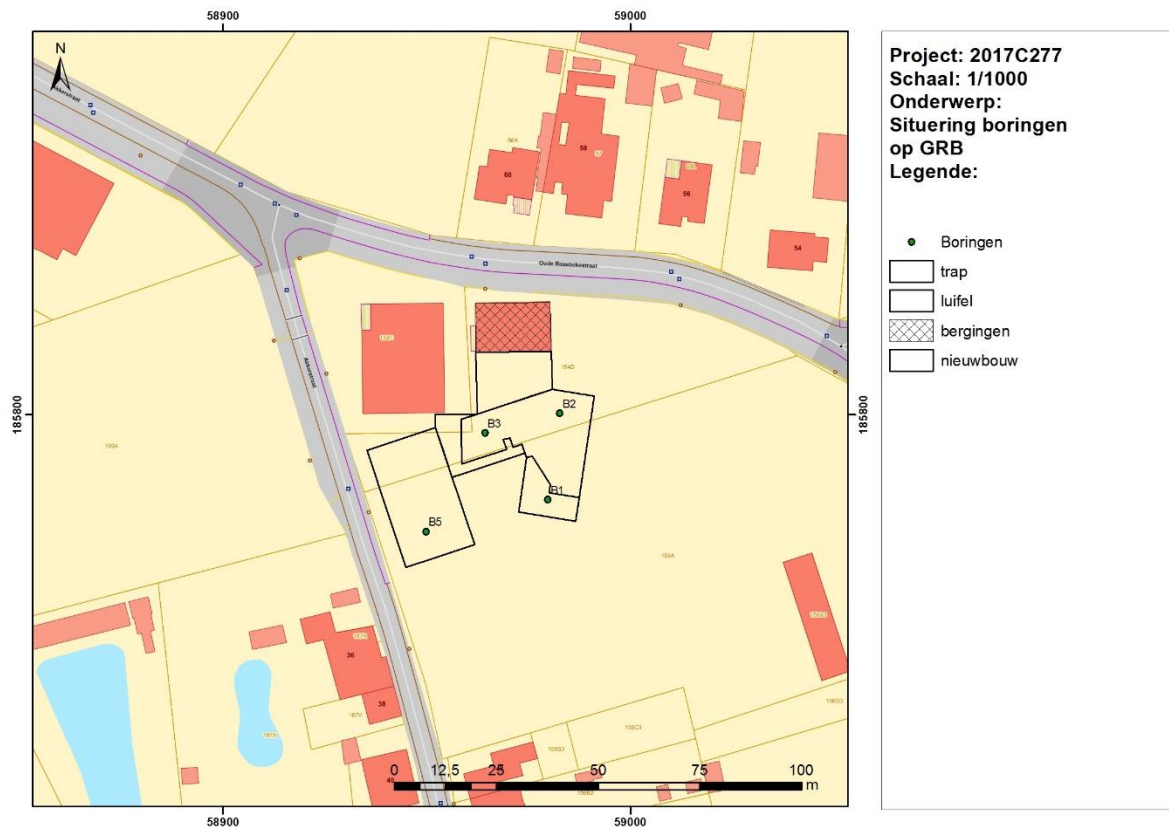
Figuur 2. Orthografische weergave projectgebied (© Geopunt)

1.2 Samenvatting archeologienota

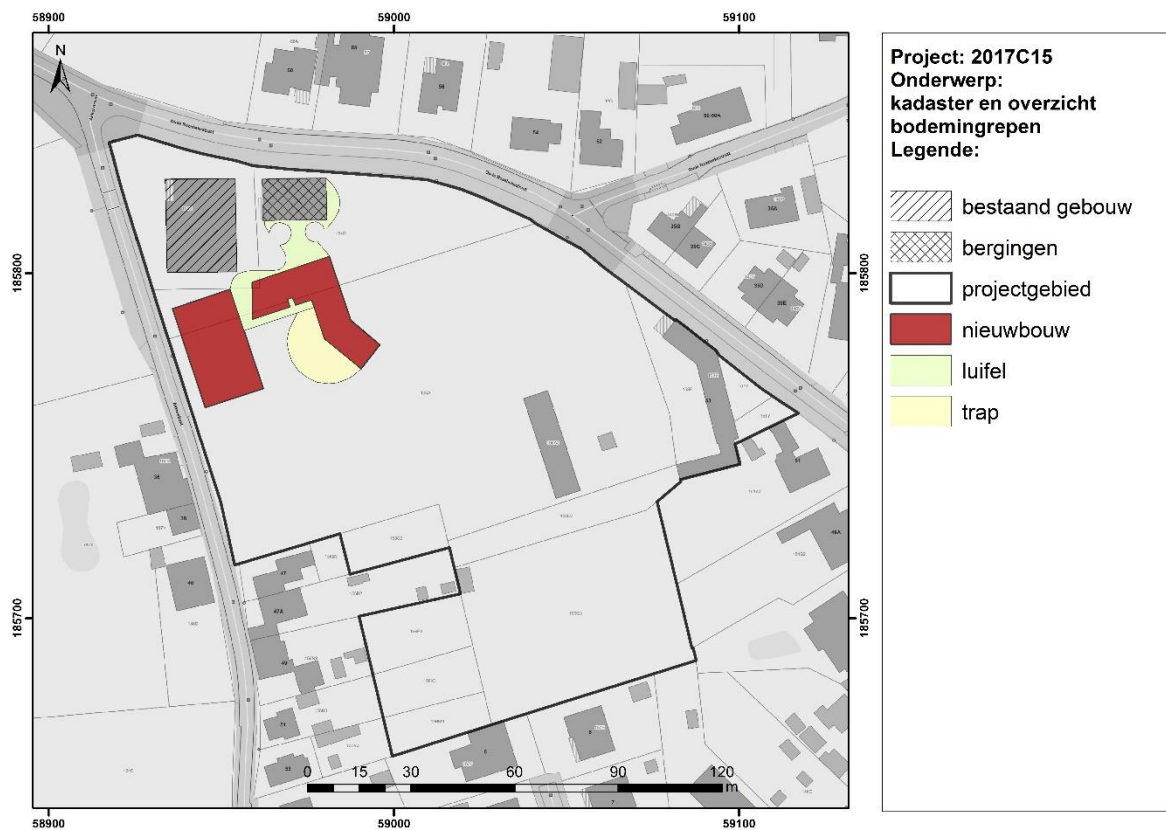
Het **bureauonderzoek** heeft aangetoond dat het substraat algemeen bestaat uit eolische zandleem daterend uit het Weichseliaan. Met zekerheid is het projectgebied ten minste vanaf het eind van de 18de eeuw in gebruik als akkerland en vermoedelijk is dit tot de inrichting van het recreatiedomein het geval.

Op basis van het **landschappelijk bodemonderzoek** kon één typeprofiel worden vooropgesteld voor het projectgebied in Hooglede bestaande uit een opeenvolging van boven naar onder van: ploeglaag – textuur B – C- horizont. Enkel in het noordoosten van het projectgebied ter hoogte van boring 2 wijkt de bodemopbouw af van dit typeprofiel (fig. 3). Hier was de bodem minder ontwikkeld en gekenmerkt door een opeenvolging van Ap - structuur B - C-horizont.

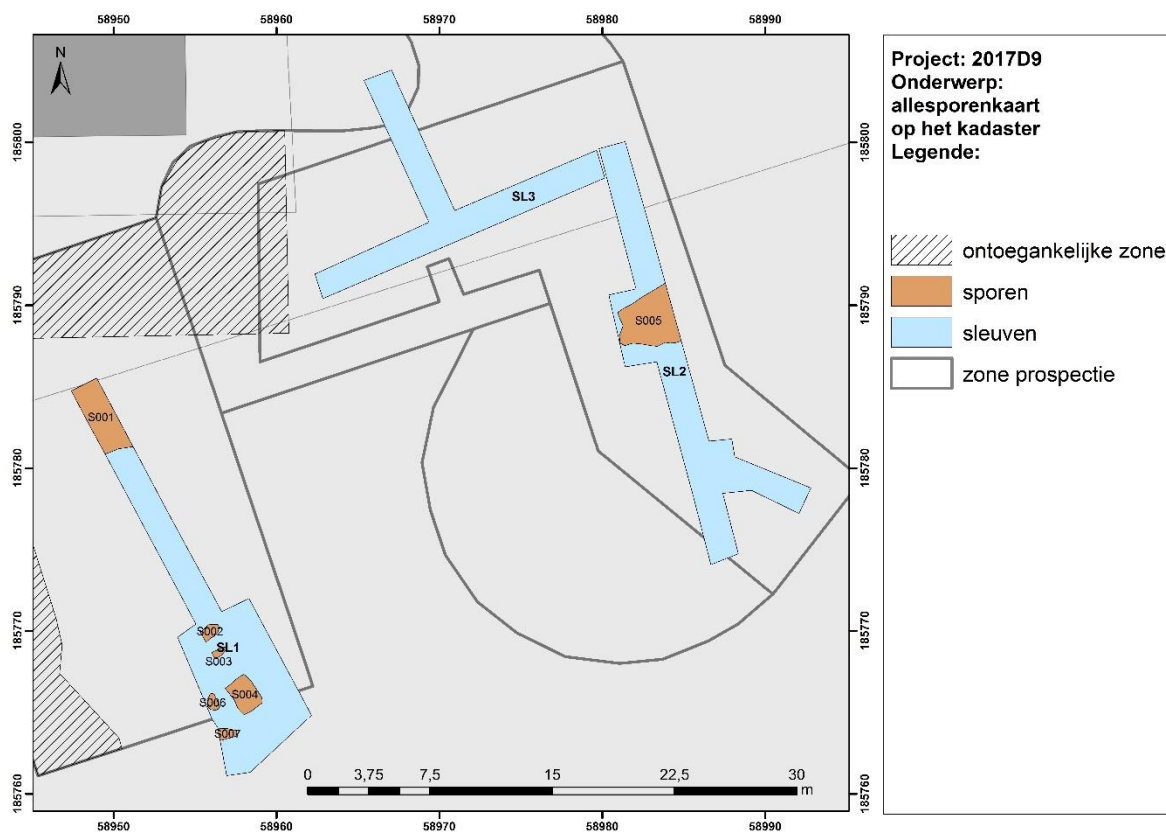
Het **proefsleuvenonderzoek** werd enkel uitgevoerd ter hoogte van de geplande bodemingrepen (fig. 4). De resultaten duiden algemeen op een zeer lage densiteit aan sporen, waarbij één houtskoolbranderskuil (S004) met twee bijkuilen (S006 & S007) werden gedetecteerd.

Figuur 3. Situering landschappelijke boringen op GRB

Figuur 4. Locatie van de proefsleuven t.o.v. het totale projectgebied, geprojecteerd op het kadaster (Geopunt)

Figuur 5. Allesporenkaart geprojecteerd op het kadaster (Geopunt)

1.3 Vraagstelling

De vraagstelling bestaat uit de verder uitwerking van het archeologisch potentieel van het projectgebied aangezien na het proefsleuvenonderzoek nog enkel vragen onbeantwoord bleven. Zoals gesteld in de Code van Goede Praktijk (12.6.2. Gemotiveerd advies voor het al dan niet nemen van maatregelen) moet de rapportering over de verdere verwerking gebeuren in de vorm van een nota, gezien het potentieel op kennisvermeerdering gerealiseerd kan worden door de verwerking van het archeologisch ensemble dat tijdens het vooronderzoek werd aangelegd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd één houtskoolmeiler aangetroffen, maar ontbrak het aan een datering of mogelijkheid tot verdere interpretatie. Om de resterende onderzoeksvragen concreet te beantwoorden werd natuurwetenschappelijk onderzoek geadviseerd. Concreet betekende dit dat één staal uit houtskoolmeilers S36 diende gedateerd te worden door middel van een radiokoolstofdatering. Het overige staal van de meiler wordt geconserveerd en staat ter beschikking voor antracologisch onderzoek.

Volgende onderzoeksvragen dringen zich op:

- Wat is de datering van de houtskoolmeilers?
- Passen deze dateringen in het chronologisch kader van de regio?

1.4 Werkwijze en strategie

Gezien de lage densiteit aan sporen werd tijdens het proefsleuvenonderzoek geopteerd om de houtskoolmeiler (S4) en de twee bijkuilen (S6 & S7) te onderzoeken conform de bepalingen van een archeologische opgraving als beschreven in de Code van Goede Praktijk (versie 2.0). Hierdoor kon het veldwerk worden beëindigd en beperkte het vervolgonderzoek zich tot het verder uitwerken van de stalen, met name het uitvoeren van radiokoolstofdateringen. De radiokoolstofdateringen werd uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK, bijlage 2).

Willem Hantson (Radar) leverde gegevens aan met betrekking tot de huidige stand van zaken naar het onderzoek van houtskoolmeilers in de regio.

2. Assessment

2.1 Algemeen

De resultaten van het archeologisch vooronderzoek duiden op de aanwezigheid van een ruraal landschap, waar activiteiten als houtskoolproductie in het kader van metaalbewerking plaats vonden.

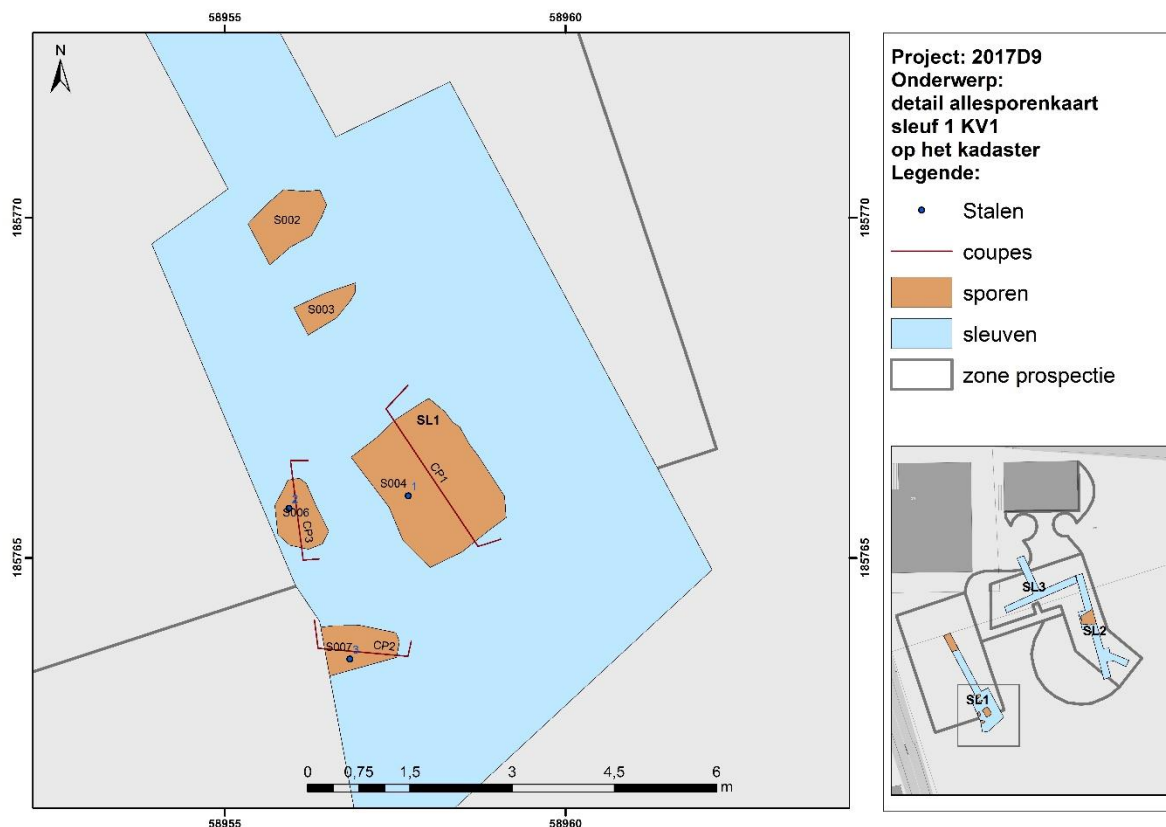
2.2 Houtskoolmeiler en bijkuilen

In het zuiden van sleuf 1 ligt 1 houtskoolmeiler of houtskoolbranderskuil (S004). Bij de aanleg van het kijkvenster werden twee houtskoolrijke bijkuilen geregistreerd (S006 & S007, fig. 6 & 7). De drie kuilen werden gecoupeerd en van elke houtskoolrijke laag werd 20 liter sediment ingezameld (St1, 2 en 3, cf. *infra*).

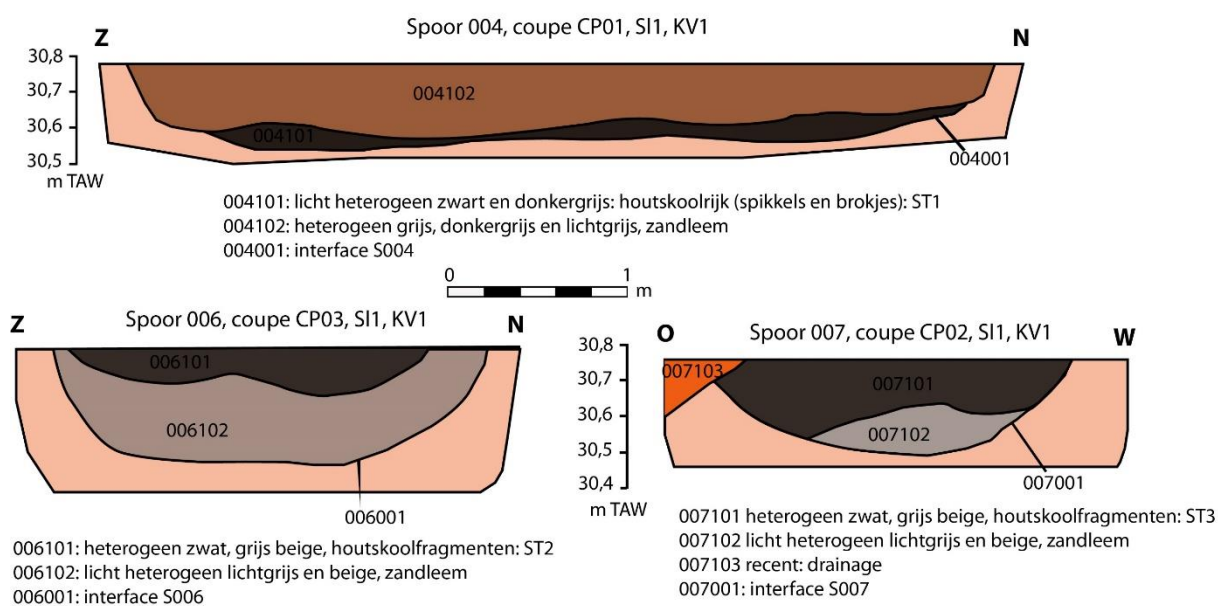
Figuur 6. Overzichtsfoto kijkvenster, sleuf 1, met spoor 004, 006 en 007.

De houtskoolmeiler is duidelijk rechthoekig afgelijnd en bezit volgende afmetingen: 2,2 x 1,4 x 0,25 m. De bijkuilen zijn aanzienlijk kleiner. S007 is vermoedelijk ook rechthoekig, maar wordt oversneden door een drainage. S006 bezit een onregelmatige vorm. In de houtskoolmeiler situeert het houtskoolrijk pakket zich aan de basis en de rand van de kuil in tegenstelling tot de bijkuilen. Hier is de aanwezigheid van houtskool minder prominent en bevindt het pakket zich in de bovenste vulling (fig. 8). De exacte locatie van het bulkstaal kan op de tekeningen niet worden aangeduid gezien de hoeveelheid van 20 l quasi de gehele laag bevat. Het residu betreft in hoofdzaak verkoold materiaal, wat als basis kan fungeren voor anthracologisch onderzoek (= houtsoortdeterminatie) of voor ¹⁴C- datering.

Figuur 7. Detail allesporenkaart ter hoogte van kijkvenster 1 in sleuf 1 met aanduiding van de staalname.

Hooglede 2017D9, plan 1, 20/04/2017
Jonathan Jacobs en Ruben Vergauwe

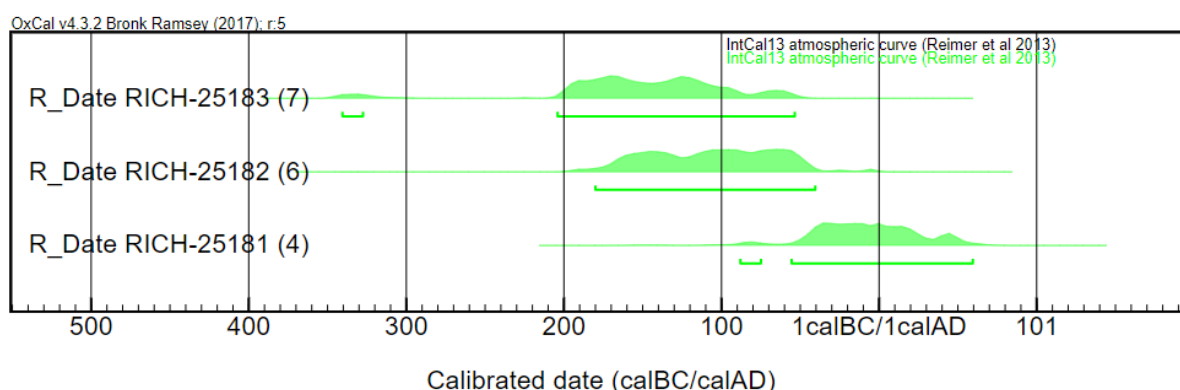
Figuur 8. Coupetekeningen van de sporen in sleuf, kijkvenster 1 (GATE)

2.3 Datering en interpretatie

In het kader van huidig onderzoek werd geopteerd om drie radiokoolstofdateringen uit te voeren op fragmenten van houtskool van de houtskoolmeiler en twee bijkuilen door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK, tab. 1, bijlage 2).

Tab.1 Overzicht van de uitgevoerde dateringen

Staalnr.	Spoor	Sleuf	laag	dateringsmateriaal	Code C14-labo	Datering: uncal BP
9001	4	1,KV1	101	houtskool (<i>Fagus sylvatica</i> , twig)	RICH-25181	2010±27
9002	6	1,KV1	101	houtskool (Quercus sp.)	RICH-25182	2083±26
9003	7	1,KV1	101	houtskool (Quercus sp.)	RICH-25183	2122±26

Figuur 9. Overzicht van de gekalibreerde dateringen (Oxcal v.3.2)

De uitgevoerde dateringen plaatsen de houtskoolmeiler en twee bijkuilen in de late ijzertijd en/of vroeg Romeinse tijd (fig. 9). Hierbij dient bemerkt te worden dat enkel houtskoolmeiler S004 kon worden gedateerd op materiaal met een korte levensduur (nl. twijg *Fagus sylvatica*). De twee bijkuilen, S006 en S007, werden gedateerd op een fragment van verkoold eik. Mogelijk speelt hier het zogenaamde 'oud hout'-effect een rol. Aangezien een fragment eik een lange levensduur kan bezitten, kan niet exact worden achterhaald op welk moment het hout werd verkoold. Dit betekent eveneens dat de twee bijkuilen kunnen dateren uit eenzelfde periode als de houtskoolmeiler, i.e. de vroeg Romeinse tijd. Dit vermoeden wordt versterkt door het feit dat de houtskoolmeiler zich in de directe omgeving bevindt van de twee bijkuilen.

Houtskoolbranderskuilen worden de laatste jaren regelmatig aangetroffen bij archeologisch onderzoek in Vlaanderen (Deforce et al. 2017). De functie van deze kuilen bestaat uit de productie van houtskool voor o.a. metaalproductie en bewerking. In de omgeving van het projectgebied komen deze kuilen regelmatig voor. Te Hooglede kwamen er in 2016 op twee locaties meer dan 20 houtskoolbranderskuilen aan het licht (Verdegem et al. 2016 en Beke 2016 et. al. 2016). De voorlopige resultaten van de dateringen van de houtskoolbranders in de omgeving van het onderzoeksgebied duiden op een datering in de late ijzertijd en/ of vroeg-Romeinse periode (mondelinge communicatie Willem Hantson, BieRadar). Het huidige onderzoek past binnen deze vooropgestelde datering.

2.4 Assessment van vondsten

Niet van toepassing aangezien geen vondsten werden ingezameld .

2.5 Assessment van stalen

Er werden in totaal 3 bulkstalen ingezameld van 20 l, van de houtskoolrijke niveaus van de houtskoolmeiler (S004) en de twee bijkuilen (S006 en S007, fig. 41). Hiervan werd telkens 15 liter uitgezeefd en 5 liter bewaard conform de Code van Goede Praktijk. Van elk van de kuilen is nog voldoende staal beschikbaar om op later tijdstip eventueel als basis te fungeren voor anthracologisch onderzoek (= houtsoortdeterminatie).

2.6 Conservatie assessment

De niet uitgewerkte stalen en het archief zullen tijdelijk worden bewaard in het depot van GATE en naderhand worden overgedragen aan het depot van BieRadar.

3. Synthese

De gemeente Hooglede plant de inrichting van een nieuwbouw op het speel- en recreatiedomein ter hoogte van de Oude Rozebekestraat en de Akkerstraat in de gemeente Hooglede (provincie West- Vlaanderen). In het kader van deze werken werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door GATE.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het substraat algemeen bestaat uit eolische zandleem daterend uit het Weichseliaan. Met zekerheid is het projectgebied ten minste vanaf het eind van de 18de eeuw in gebruik als akkerland en vermoedelijk is dit tot de inrichting van het recreatiedomein het geval.

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kon één typeprofiel worden afgelijnd voor het projectgebied in Hooglede. Dit bestaat uit een ploeglaag boven op een textuur B-horizont. Enkel in het noordoosten, rond boring B2, wijkt de bodemopbouw af van dit typeprofiel. Hier was de bodem minder ontwikkeld en gekenmerkt door een opeenvolging van Ap- structuur B-C-horizont.

Het proefsleuvenonderzoek heeft een zeer lage densiteit aan sporen aan het licht gebracht met als voornaamste de aanwezigheid van een houtskoolbranderkuil met twee bijkuiten. Deze drie sporen werden na bekrachtiging van de archeologienota verder onderzocht door middel van een radiokoolstofdatering. De resultaten plaatsen de drie kuiten in de late ijzertijd en vroeg Romeinse periode. Dit past binnen het kader van huidig onderzoek van houtskoolbranderskuiten in de regio Roeselare.

Bibliografie

Literatuur:

- Beke F. e.a. (2016) *Hooglede, Honzebrouckstraat. Evaluatienota*, Ruben Willaert bvba.
- Bogemans F. & Baeteman C., 2006. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 19-20, Veurne-Roeselare*, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen. Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- Bostoën J. 1997. Een bronzen hielbijl te Hooglede, in *Historia Flandriensis*, jg. 4, nr. 2, p. 11-13.
- Bruyninckx T., Acke B., 2010. *Archeologische prospectie Gemeentehuis Hooglede (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport - februari 2010*, onuitgegeven rapport
- Deforce K., De Clercq W., Hoorne J., Laloo P., Boudin M., Vanstrydonck M. & Crombé Ph. 2017. *Anthracologisch onderzoek en radiokoolstofdatering van Romeinse houtskoolbranderskuilen uit Rieme(Evergem, prov. Oost Vlaanderen)*. Signa 2017. p 27 -32.
- De Vriendt, B., Derde, W. & Carman, J. 2011. *De inventarisatie van slagvelden van vóór WOI in Vlaanderen*. Begeleidend rapport, onuitgegeven rapport, VIOE.
- Mertens J. 1956. Hooglede (W.-VI.). Sint-Amanduskerk, in: *Archeologie 1956/1*, p. 130.
- Tack G., Van Den Brempt P., Hermey M., 1993. *Bossen van Vlaanderen. Een historische ecologie*, Davidsfonds, Leuven.
- Verdegem S. e.a. 2016. *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Hooglede Honzebrouckstraat, conceptrapport*, Ruben Willaert bvba.
- Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, 191.

Digitale bronnen:

www.geopunt.be
www.cai.be
<https://dov.vlaanderen.be>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
<https://cartesius.be>

Bijlagen

1 Figurenlijst

Figuur 1.	Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt).....	3
Figuur 2.	Orthografische weergave projectgebied (© Geopunt)	3
Figuur 3.	Situering landschappelijke boringen op GRB	4
Figuur 4.	Locatie van de proefsleuven t.o.v. het totale projectgebied, geprojecteerd op het kadaster (Geopunt)	5
Figuur 5.	Allesporenkaart geprojecteerd op het kadaster (Geopunt).....	5
Figuur 6.	Overzichtsfoto kijkvenster, sleuf1, met spoor 004, 006 en 007.....	7
Figuur 7.	Detail allesporenkaart ter hoogte van kijkvenster 1 in sleuf 1 met aanduiding van de staalname. 8	
Figuur 8.	Coupetekeningen van de sporen in sleuf, kijkvenster 1 (GATE).....	8
Figuur 9.	Overzicht van de gekalibreerde dateringen (Oxcal v.3.2)	9

2 Dateringsrapport

INSTITUT ROYAL DU PATRIMOINE ARTISTIQUE
Politique scientifique fédérale

KONINKLIJK INSTITUUT VOOR HET KUNSTPATRIMONIUM
Federaal wetenschapsbeleid

www.kikirpa.be

Pieter Laloo
GATE bvba
Eindeken 18B
9940 Evergem

1997.06244
19/12/17

RADIOCARBON DATING REPORT

HOOGLEDE

RICH-25181 (4) : 2010±27BP
68.2% probability
45BC (68.2%) 20AD
95.4% probability
90BC (2.1%) 70BC
60BC (93.3%) 60AD

RICH-25182 (6) : 2083±26BP
68.2% probability
160BC (16.7%) 130BC
120BC (51.5%) 50BC
95.4% probability
180BC (95.4%) 40BC

RICH-25183 (7) : 2122±26BP
68.2% probability
195BC (68.2%) 110BC
95.4% probability
350BC (2.3%) 320BC
210BC (93.1%) 50BC

Met vriendelijke groeten,

Mathieu Boudin
Mathieu.boudin@kikirpa.be

3 Stalenlijst

STALENLIJST 2017D9 Proefsleuven						
staalnummer	SPOORCOMBINATIE	SL	vlak	inzamelwijze	volume	type
ST1	4	1,KV1	1	manueel	20L	bulk
ST2	6	1,KV1	1	manueel	20L	bulk
ST3	7	1,KV1	1	manueel	20L	bulk

3 Fotolijst proefsleuven (2017D9)

Fotolijst: 2017D7					
Spoor					
Fotonr.	Sleuf	Vlak	Spoornr.	Beschrijving	Datum
2017D9 PS SP 1	1	1	1	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 2	1	1	2 en 3	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 3	1	1	4	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 4	3	1	5	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 5	3	1	5	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 6	3	1	5	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 7	1, KV1	1	6	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 8	1, KV1	1	7	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 9	1, KV1	1	4, 6 en 7	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 10	1, KV1	1	2,3,4,6 en 7	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 11	1, KV1	1	2,3,4,6 en 7	vlakfoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 12	1, KV1	1	6	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 13	1, KV 1	1	6	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 14	1, KV 1	1	7	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 15	1, KV1	1	7	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 16	1, KV 1	1	4	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 17	1, KV1	1	4	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 18	1, KV1	1	4	coupefoto	20/04/2017
2017D9 PS SP 19	1, KV 1	1	4	coupefoto	20/04/2017